

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА**

Електронні методичні рекомендації
щодо виконання кваліфікаційної роботи магістра для здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми
«Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні
економічні відносини галузі знань 29 «Міжнародні відносини»

Одеса – 2023

УДК 339.9:378.091.33-028.21(075.8)

К 32

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Рецензенти: **Довгаль Олена Андріївна** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; **Садченко Олена Василівна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування ОНУ імені І.І. Мечникова.

К 32

Кваліфікаційна робота магістра [Електронне видання]: електронні методичні рекомендації щодо виконання кваліфікаційної роботи магістра для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини галузі знань 29 «Міжнародні відносини». Укладачі: Г.С. Алексеєвська, Н. В. Бичкова, Ю.О. Ніколаєв, Т.А. Родіонова. Одеса, 2023. – 40 с. – 1372 КБ.

Методичні рекомендації містять загальні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», а саме: вимоги та пояснення щодо структури кваліфікаційної роботи магістра, змісту окремих її розділів, оформлення роботи в цілому, її складових та елементів, порядку рецензування роботи, допуску до захисту та захисту випускних кваліфікаційних робіт.

УДК 339.9:378.091.33-028.21(075.8)

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	4
Розділ 1. Алгоритм підготовки кваліфікаційної роботи	7
Розділ 2. Структура та зміст кваліфікаційної роботи.....	9
Розділ 3. Оформлення кваліфікаційної роботи.....	16
Розділ 4. Рецензування кваліфікаційної роботи.....	19
Розділ 5. Порядок допуску до захисту.....	20
Розділ 6. Захист випускних кваліфікаційних робіт.....	21
Додатки.....	24

ВСТУП

Відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (затверджено і введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 4.03.2020 № 380) завершальним етапом навчання у закладі вищої освіти та формою атестації здобувачів вищої освіти є виконання і захист кваліфікаційної роботи магістра у формі публічного захисту.

Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми у сфері міжнародних економічних відносин, що потребує здійснення досліджень та інновацій. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті ОНУ.

Методичні рекомендації визначають основні положення з організації виконання кваліфікаційної роботи магістра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», вимог до структури, її обсягу та оформлення, рекомендації щодо підготовки до захисту кваліфікаційної роботи магістра та порядку захисту роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є: систематизація й розширення теоретичних та практичних знань, отриманих здобувачем вищої освіти у процесі навчання; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою проведення досліджень для вирішення конкретних практичних завдань; адаптація отриманих теоретичних знань та вивчених моделей до умов функціонування реальних національних економік та світового господарства.

Під час виконання завдань кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має довести: наявність уміння знаходити достовірні статистичні дані і інформацію щодо розвитку сучасних міжнародних економічних відносин; навички використовувати в професійній діяльності сучасні методи економічного аналізу та моделювання міжнародних економічних процесів; здатність проводити самостійні дослідження з актуальних питань розвитку національних економік та міжнародних економічних відносин; здатність проводити комплексні дослідження й моніторинг світових і регіональних ринків та визначати ефективність зовнішньоекономічної діяльності окремих країн; здатність аналізувати ефективність діяльності окремих міжнародних компаній; здатність розробляти елементи зовнішньоекономічної стратегії розвитку регіонів та держав, різноманітні програми економічного розвитку.

Діяльність здобувача вищої освіти під час виконання кваліфікаційної

роботи магістра починається з вибору теми й отримання на кафедрі завдання з методичними рекомендаціями щодо її розробки. Здобувачі можуть запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням доцільності її розроблення, продовжити виконання бакалаврської роботи, яка була успішно захищена раніше на кафедрі, або обрати з запропонованого на кафедрі переліку.

На етапі вибору теми кваліфікаційної роботи починається співпраця здобувача з його науковим керівником. Для ефективної підготовки кваліфікаційної роботи магістра здобувач розробляє і погоджує з науковим керівником основні завдання роботи, джерела інформації, методи дослідження.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність виявляти та розв'язувати складні задачі і проблеми, генерувати нові ідеї у сфері міжнародних економічних відносин та/або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

СК 3. Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини

СК 6. Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин і аналізі їхнього впливу на економічний розвиток країн.

СК 9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Мати необхідні для професійної діяльності знання та навички з ділових комунікацій у сфері міжнародних економічних відносин, а також

ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію іноземною мовою/іноземними мовами.

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

ПРН 7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

ПРН 8. Розробляти та досліджувати адаптивні моделі вирівнювання дисбалансів та нівелювання загроз глобального розвитку, пропонувати варіанти вирішення проблем за результатами дослідження.

ПРН 11. Розуміти сутність соціального виміру глобального економічного розвитку та імплементувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.

Дотримання основних моральних і правових норм академічної поведінки регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (затвердженого рішення Вченої ради ОНУ імені І.І. Мечникова від 26.05.2020 року, протокол № 7, <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf>). Процедура проведення перевірки академічних та наукових текстів здобувачів вищої освіти на наявність запозичень регламентовано Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі ОНУ імені І.І. Мечникова (затвердженого рішення Вченої ради ОНУ імені І. І. Мечникова від 29.06.2021 року, протокол № 13, http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/polozhennya-antiplagiat_2021.pdf).

1. АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

На кафедрі світового господарства і міжнародних економічних відносин здобувачам запропоновано наступний загальний алгоритм проведення наукового дослідження та підготовки кваліфікаційної магістерської роботи.

1. Вивчення стану проблеми у науці та практиці сучасних міжнародних економічних відносин.
2. Конкретизація проблеми дослідження.
3. Визначення теми дослідження.
4. Визначення об'єкта та предмета дослідження.
5. Визначення мети та завдання дослідження кваліфікаційної магістерської роботи.
6. Розробка гіпотези дослідження.
7. Вибір методів дослідження. Рекомендується обов'язкове використання різних методів економіко-математичного модулювання.
8. Вивчення можливостей отримання статистичних даних для проведення належного аналізу.
9. Створення необхідних умов для дослідницької роботи, зокрема для отримання статистичних даних.
10. Збір статистичних даних з різних достовірних джерел, насамперед з сайтів міжнародних організацій на національних банків.
11. Обробка отриманих статистичних даних з використанням різних методів економіко-математичного модулювання.
12. Розробка наукової концепції (фахова інтерпретація результатів дослідження).
13. Оформлення результатів дослідження (тексту кваліфікаційної магістерської роботи).
14. Проходження перевірки на унікальність підготовленої роботи.
15. Отримання рецензій на результати дослідження з боку науковців та економістів-міжнародників, які займаються практичною професійною діяльністю у сфері міжнародних економічних відносин.
16. Впровадження у практику та апробація результатів дослідження (публікації, виступи на наукових конференціях, впровадження у діяльність компаній та фінансових установ). Апробація результатів дослідження може бути поетапною і починатися до повного оформлення кваліфікаційної роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт розробляється і щорічно переглядається кафедрою світового господарства і міжнародних економічних відносин та

затверджується Вченою радою факультету міжнародних відносин, політології та соціології. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики у галузі міжнародних економічних відносин.

Слухачам магістерської програми надається право вибору теми дослідження з рекомендованого переліку. Разом з тим, після консультацій з науковим керівником кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти може запропонувати власний варіант теми у сфері міжнародних економічних відносин, орієнтуючись на власний професійний розвиток.

Науковими керівниками призначаються викладачі кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, які мають відповідну спеціалізацію та ступінь доктора або кандидата наук (доктора філософії).

Науковий керівник кваліфікаційної роботи має: надати допомогу здобувачеві у виборі теми роботи та у розробці індивідуального графіку на весь період виконання кваліфікаційної роботи; рекомендувати здобувачеві необхідні та додаткові джерела, довідкові матеріали, інші джерела з теми дослідження; консультувати здобувача та надати необхідну методологічну допомогу в процесі проведення дослідження, підготовки наукових публікацій та доповідей; обговорювати з здобувачем результати виконання окремих завдань та роботи в цілому, надати письмовий відгук на кваліфікаційної роботи (з рекомендацією до захисту чи ні – якщо здобувач систематично порушував виконання індивідуального графіку та не виконав завдання кваліфікаційної роботи); надати консультативну допомогу здобувачеві в процесі підготовки презентації на захист кваліфікаційної роботи.

Затвердження теми кваліфікаційної роботи магістра, наукового керівника та рецензента оформлюється Наказом ректора ОНУ імені І.І. Мечникова. Зміна теми роботи розглядається за письмовою заявою здобувача та затверджується змінами до основного Наказу після погодження з науковим керівником, випускаючою кафедрою та Вченою радою факультету міжнародних відносин, політології та соціології.

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Магістерська робота складається з таких частин, що розташовуються в чіткій послідовності:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо наявні у роботі).

Крім цих документів, до кваліфікаційної магістерської роботи додаються такі документи:

1. Письмовий відгук керівника кваліфікаційної магістерської роботи з характеристикою діяльності здобувача вищої освіти під час виконання дослідження.
2. Письмова рецензія зовнішнього рецензента (завірена печаткою установи, де працює рецензент, якщо рецензент не працює в ОНУ імені І. І. Мечникова) з оцінкою кваліфікаційної роботи за прийнятою шкалою оцінки знань.
3. Компакт-диск з електронними копіями роботи у форматах «.pdf» та «Word» з типовою назвою файлу: Shevchenko_MA_MEV_5.12.22.pdf;
4. Копії опублікованих робіт – статей, тез та програм конференції з тематики роботи з вихідними даними: титульний аркуш й друга (або остання) сторінка з даними збірника; безпосередньо публікація студента);
5. Інші документи: протокол перевірки оригінальності кваліфікаційної магістерської роботи, завдання на кваліфікаційну роботу, подання на кваліфікаційну роботу голові екзаменаційної комісії, характеристика студента.

Місцеположення додаткових документів – вклеєний конверт формату А5 на жорсткій обкладинці в кінці кваліфікаційної магістерської роботи.

Титульний аркуш кваліфікаційної магістерської роботи оформляється за

встановленою формою (додаток Б). На титульному аркуші обов'язковою є наявність підпису наукового керівника.

Завдання надається керівником здобувачу вищої освіти після затвердження теми дослідження (додаток Г). Пункти завдання виконуються студентом протягом зазначеного в ньому терміну. Завдання не є частиною кваліфікаційної роботи, не входить у роботу та не нумерується. Бажано щоб текст завдання друкувався з обох сторін на одному аркуші.

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх складових частин магістерської роботи: вступу, назви всіх розділів і підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст фактично має бути планом науково-дослідницької роботи і відобразити суть поставленої проблеми, структуру та логіку дослідження (додаток Д).

Після змісту окремою сторінкою при необхідності може надаватися перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів. Якщо в роботі використано терміни та поняття у формі скорочень, то їх перелік слід оформити у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Перелік має розташовуватись двома стовпчиками. Ліворуч в алфавітному порядку наводяться умовні позначення, символи, одиниці скорочення або терміни, праворуч - їх детальне тлумачення. Якщо у роботі абревіатури повторюються менше трьох разів, то перелік не складається, а їх розшифрування наводиться у тексті при першому згадуванні.

У вступі коротко обґрунтовується:

- актуальність та доцільність обраної теми;
- підкреслюється сутність проблеми і описується ступінь вивченості досліджуваної проблеми іншими науковцями;
- формулюється мета роботи і зміст поставлених завдань;
- об'єкт і предмет дослідження;
- подається перелік використаних методів дослідження;
- розкривається структура роботи та джерела інформації;
- вказуються відомості про апробацію її результатів (за наявності).

Обсяг вступу — 2-3 сторінки.

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Магістерська робота є кваліфікаційною роботою, і те, як автор уміє обрати тему і наскільки правильно він її розуміє й оцінює з погляду своєчасності та соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовку. Висвітлення актуальності має бути небагатослівним: досить у межах 1-2 абзаців показати головне – сутність проблемної ситуації, що визначає значення своєчасності теми дослідження.

Ступінь вивчення проблеми – це коротка характеристика раніше виконаних досліджень з даної тематики. На основі критичного аналізу сучасної практики та теорії за обраною темою кваліфікаційної роботи і виявлених недоліках у вже існуючих наукових публікаціях вітчизняних і закордонних дослідників автором формулюється висновок про необхідність подальшого дослідження проблеми. Тут слід зазначити авторів, що вивчають або вивчали дану проблематику, оцінити якість і глибину їх розробок, коротко викласти різні точки зору і підходи до вирішення того чи іншого питання, пропозиції окремих авторів, а також висловити своє ставлення до вирішення проблеми.

Мета кваліфікаційної роботи магістра формулюється з урахуванням її актуальності. Вона повинна бути узгоджена з предметом і об'єктом дослідження, а також передбачати очікувані результати. Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – обґрунтування специфіки діяльності, поглиблення теоретичних засад дослідження, розробка практичних напрямів розвитку, оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку, встановлення параметрів і властивостей об'єкта тощо.

При формулюванні мети **не** слід застосовувати слова, які вказують на засіб її досягнення (вивчення, дослідження, виробництво тощо). Наприклад, мету дослідження можна сформулювати у такий спосіб: *«Визначення та аналіз існуючих проблем системи міжнародних економічних зав'язків України»* або *«аналіз та практичне дослідження впливу глобалізації на економічний розвиток Австрії»* і т. ін.

Досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі формулюються **завдання**. При їх написанні можна використовувати таку фразу *«Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:...»*. Формулювання завдань дослідження наводиться у вигляді переліку: розкрити ..., охарактеризувати ..., узагальнити ..., проаналізувати ..., виявити ..., обґрунтувати ..., розробити ..., ідентифікувати ..., дослідити тощо. Постановку завдання слід робити ретельно, оскільки опис їхнього вирішення має корелювати зі змістом підрозділів магістерської роботи. Доцільно, щоб кількість завдань дорівнювала кількості підрозділів роботи (додаток Ж). А також необхідно, щоб результати виконання кожного із завдань відображалися у відповідному пункті загальних висновків дослідження (додаток Н). Тобто висновки роботи за кількістю та змістом мають відповідати завданням дослідження, які, у свою чергу, відповідають структурі роботи. Таким чином пов'язуються між собою зміст (структура), завдання та висновки дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для ґрунтовного вивчення. Об'єктом дослідження є вся

сукупність відносин різних аспектів теорії і практики науки, яка служить джерелом необхідної для дослідника інформації.

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі магістра, яка, наприклад буде присвячена економічному розвитку Австрії в умовах глобалізації, може бути «економіка Австрії в умовах глобалізації».

Предмет наукового дослідження знаходиться в межах об'єкта і відображає лише певну сторону об'єкта – суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним визначальними для конкретного дослідження.

Об'єкт і предмет, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет визначає тему кваліфікаційної роботи магістра, тому на нього спрямована основна увага в дослідженні. Предметом можуть бути: *економічні відносини, що виникають в процесі глобалізації національної економіки; аналіз ступеня залежності економіки країни від зовнішніх процесів; виявлення факторів впливу на добробут населення країни; дослідження процесу економічного розвитку країни на основі аналізу макроекономічних показників.*

Використані методи дослідження - це способи, за допомогою яких отримують нові наукові результати. Їх слід перерахувати визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

Загальними методами наукового пізнання є: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання тощо); методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного тощо).

Приклад опису методів наукового пізнання, що використовувалися в роботі: *«Вирішення поставлених у роботі завдань здійснено з використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: абстрактно-логічного (для теоретичних узагальнень результатів наукового пошуку і формулювання висновків); порівняльно-історичного (для дослідження еволюції .....); економіко-статистичного (для визначення динаміки зміни основних показників .....); індуктивно-дедуктивного (для формування системи показників оцінки ефективності системи .....); SWOT-аналізу (для оцінки середовища функціонування .....); економіко-математичного моделювання (для побудови моделі визначення .....); і т. ін.».*

Структура роботи може бути представлена у такий спосіб *«Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розкрито теоретичні основи..... Другий розділ присвячений вивченню тенденцій ..... У третьому розділі було розглянуто .....*»

Джерела інформації. У роботі необхідно вказати основні джерела інформації, які були використані при її написанні. Наприклад, це може бути описано у такий спосіб: «Інформаційну базу кваліфікаційної роботи магістра становили законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність.....; офіційна статистика Державної служби статистики України, ...; статистична та фінансова звітність організацій (вказуються ті, що вивчаються в дослідженні при необхідності), ресурси Інтернет-мережі, наукові праці вітчизняних та закордонних учених, матеріалів періодичних видань».

Апробація результатів дослідження. Наводяться дані щодо участі автора в конференціях, публікаціях. Апробація результатів дослідження для тих магістрів, які претендують на диплом з відзнакою, є обов'язковою.

У роботі це може бути відображено у такий спосіб: «Основні результати роботи опубліковані в науковому фаховому виданні «назва журналу» випуск та рік та оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «назва конференції» проведення якої було організовано на базі Назва університету місто, дата.

Обсяг – основної частини кваліфікаційної роботи становить приблизно **40–50 сторінок**, або 70-75 % тексту рукопису. В основній частині розкривається загальний зміст кваліфікаційної магістерської роботи.

Основна частина, як правило, складатися з **3-х розділів**. В середині розділу, як правило, виконуються декілька самостійних завдань, які виділяються в окремі підрозділи. Зміст розділів має відповідати їхній назві й загальній темі кваліфікаційній роботі.

Перший розділ – теоретико–методичний, присвячується ознайомленню, систематизації та критичному аналізу наявних теоретичних знань щодо об'єкта та предмета дослідження. Містить критичний аналіз наукових публікацій за тематикою дослідження, серед яких не менше 80 відсотків джерел має бути з країн Європейського Союзу та США, що опубліковані переважно англійською мовою. Здобувач здійснює самостійно професійний переклад англійських джерел.

Обсяг розділу – приблизно **12-15 сторінок**. У ньому формулюють проблематику дослідження, здійснюється критичний аналіз результатів попередніх досліджень фахівців-практиків, представників різних наукових шкіл і течій, вивчаються основні теорії та концепції, обґрунтовуються й розкриваються методичні підходи до дослідження. У цьому розділі має бути показано теоретичні підходи до даної проблеми та визначено методи дослідження.

Другий розділ – аналітико-дослідницький, присвячується предмету

дослідження. У ньому аналізується сучасний стан предмета дослідження, динаміка його змін, оцінюється вплив від різноманітних чинників, здійснюється аналіз існуючих проблем та виявляються тенденції розвитку. Виклад результатів дослідження підпорядковують меті дослідження, чітко визначеній темою роботи. За обсягом це найбільший розділ, в якому має бути приблизно **18–20 сторінок** у зазвичай 3 підрозділах.

Третій розділ – рекомендаційний, присвячується аналізу стану предмету дослідження в Україні та розробці рекомендацій щодо практичного впровадження результатів дослідження в Україні. Обсяг розділу становить орієнтовно **8-10 сторінок**.

Текст кваліфікаційної роботи має бути науковим, без повторів або відхилень від основної теми дослідження та обов'язково містити посилання на використані джерела інформації, останні публікації в наукових виданнях з проблеми, що досліджується.

Висновки є стислим підсумком виконаної кваліфікаційної роботи. Їх формулюють до кожного розділу та роботи в цілому. Обсяг – **3–4 сторінки** згідно з поставленими завданнями (додаток Н). Тут викладаються висновки і пропозиції, що є предметом захисту, – кінцеві результати виконаної роботи, що доводять досягнення автором поставленої мети дослідження.

Висновки повинні містити основні результати роботи. Висновки можуть розпочинатися такими словами-дискрипторами: *визначено ...*, *встановлено ...*, *запропоновано ...*, *розроблено ...* тощо. Загальні висновки до роботи формулюються з огляду на висновки до кожного розділу, проте не дублюють їх.

Висновки за розділами не виносяться в окремих параграфі. Вони формулюються як підсумкові твердження, що виражають у стислій формі найбільш важливі результати (теоретичні та практичні) розділу. У висновках не наводяться посилання на літературу. Неприпустима поява висновків, що не випливають з матеріалу, що наведений в розділі (тобто не підтверджених текстом у відповідному розділі роботи). Висновки за першим теоретичним розділом також повинні чітко виражати особисту позицію виконавця та його критичне ставлення до вже відомих досліджень та методів рішення поставленої проблеми у кваліфікаційній роботі.

Загальні висновки по роботі розміщують безпосередньо після основної частини кваліфікаційної роботи на новій сторінці. Висновки і пропозиції можуть формулюватись за нумерованими пунктами (1, 2, 3 тощо). На відміну від висновків за розділами, загальні висновки по кваліфікаційній роботі в цілому повинні відображати результати рішення проблеми. У них формулюються найважливіші наукові й практичні результати роботи, їхня значущість для потреб

країни, регіону, світової економіка тощо.

Висновки і пропозиції мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичне і практичне значення. Кожен пункт висновків складається з двох логічних частин – **твердження** («визначено...») і **доказу** («тому що...», «на підставі...»). Висновки доцільно підкріплювати отриманими даними аналізу та моделювання (результати обчислень, схеми, механізми тощо), що доводять глибину проведеного дослідження. Загальний опис не є висновком.

Висновки повинні бути обов'язково пов'язані з метою дослідження та сформульованими завданнями. Кожне завдання, що поставлено в роботі для досягнення сформульованої мети, знаходить своє відображення в конкретному розділі (підрозділі) роботи і в свою чергу, кожному завданню відповідає конкретний висновок у загальних висновках по кваліфікаційній роботі.

Загальні висновки кваліфікаційної роботи не повинні підмінятися механічним повторенням або підсумовуванням висновків за першим, другим і третім розділами, а повинні відображати суть рішення поставленої проблеми.

Після тексту кваліфікаційної роботи обов'язково наводиться список використаних джерел, тобто перелік наукових статей, підручників, монографій, джерел статистичної інформації, використовуваних здобувачем під час дослідження. Список використаних джерел має складати не менше **40 найменувань**. За виключенням класичних наукових підручників, до переліку використаних джерел недоцільно вносити праці, термін видання яких перевищує 5-7 років, тобто джерела повинні бути актуальними. Враховуючи специфіку спеціальності рекомендовано використовувати у загальній кількості не менше 60-70% іншомовних джерел. Для проведення власного аналізу здобувачі мають використовувати статистичні дані лише з офіційних сайтів державних установ країн, що досліджуються, або з офіційних сайтів міжнародних організацій.

Додатки (якщо вони є у кваліфікаційній роботі) додаються після списку використаних джерел. Вони можуть містити як необхідний ілюстрований і довідковий матеріал, що служить статистичною базою для розрахунків, а також проміжні результати статистичного аналізу та модулювання, а саме: значні за обсягом (більш ніж 0,5 сторінки) таблиці зі статистичними даними; проміжні формули й розрахунки, таблиці різноманітних статистичних коефіцієнтів; законодавчі акти та міжнародні договори; інструкції та методики; описи алгоритмів і програм, виконаних з використанням комп'ютерних статистичних пакетів; зразки документів.

Під час використання у кваліфікаційній роботі будь-яких матеріалів чи даних з додатків, необхідно робити посилання на відповідний додаток.

3. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Текст кваліфікаційної роботи має бути оформлений з додержанням усіх технічних вимог до наукових робіт. Текст роботи набирається з використанням комп'ютеру (у редакторі текстового документу) шрифтом Times New Roman (Сур), 14 пт, інтервал між рядками – полуторний. Друкується текст на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Абзацний відступ має бути скрізь однаковий – 15 мм. Кожний абзац тексту починається з червоного рядка. Шрифт друку повинен бути чітким. Колір тексту – чорний.

Текст роботи не прийнято перевантажувати маркерами, курсивом, іншими шрифтами; зазвичай він виглядає досить одноманітно. Стиль «курсив» у тексті може використовуватись для позначення окремих визначень тексту, на які автор хоче звернути увагу. Стиль «підкреслений» у тексті не використовується.

Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями:

зверху - не менш 20 мм

знизу - не менш 20 мм

праворуч - не менш 15 мм

ліворуч - 30 мм.

Слід використовувати тільки загальноприйняті скорочення слів (ЄС, ООН, МВФ та ін.). Інші аббревіатури розшифровуються при використанні в тексті вперше, надалі – скорочено. Посилання на таблиці, рисунки робляться в тексті (додатки К, Л).

Заголовки структурних частин роботи „ЗМІСТ”, „ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”, „ВИСНОВКИ”, „ДОДАТКИ”, „ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ” друкують тим же кеглем, але заголовними літерами й вирівнюють по центру сторінки. Заголовки підрозділів друкують із абзацного відступу (по центру сторінки не вирівнюють) маленькими літерами (крім першої великої). Крапка наприкінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох речень, то їх розділяють крапкою. Переноси слів у заголовках не дозволяються.

Розділи позначають порядковими номерами арабськими цифрами (1,2,3). Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи позначають номером розділу і підрозділу через крапку (1.1., 1.2. або 2.1., 2.2., 2,3. і т.д.), після останньої цифри ставиться крапка. Потім в тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Зазвичай структурні частини й заголовки виділяють жирним шрифтом. Відстань між заголовками розділу і підрозділу, а також між заголовками і текстом повинна дорівнювати одному пропущеному рядку. Виклад тексту кожного розділу, а також вступу і висновків варто починати з нової сторінки.

Всі сторінки роботи повинні бути пронумеровані. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, номер на першій сторінки не ставиться. На інших сторінках номер ставиться в правому верхньому куті арабськими цифрами.

Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи має бути наскрізною, включаючи список використаних джерел і додатки. Першою сторінкою є титульний аркуш, другою – зміст роботи, третьою - вступ т. д. Номери усіх сторінок мають виставлятися арабськими цифрами в правому верхньому куті кожного аркуша, крім першого. На титульному аркуші номер сторінки не проставляється. Таким чином, нумерація починає проставлятися з другої сторінки.

Усі ілюстрації у роботі (діаграми, графіки, схеми, креслення тощо) мають назву «Рисунки» (не «Малюнки»!), і по тексту вони іменуються скороченням «Рис.» з позначенням першою цифрою номеру розділу і другою - номеру рисунку в межах цього розділу. Підпис до рисунку та посилання на джерела інформації щодо автора рисунку, чи на дані, завдяки яким був створений рисунок, розташовуються під рисунком (додаток К).

Усі таблиці мають мати назви, які пояснюють їхній зміст. У правому верхньому куті перед назвою таблиці має бути написано слово «Таблиця» з позначенням першою цифрою номеру розділу і другою - номеру таблиці в межах цього розділу. Назва таблиці має бути розташована над таблицею, а вирівнювання тексту має бути по центру. Після назви таблиць крапка не повинна ставитись (додаток Л).

Таблиці, що розташовані у додатку, нумеруються за правилами додатку. Заголовки таблиць мають бути без скорочень та чітко пояснювати зміст даних таблиць. У графах таблиць мають бути обов'язково вказані одиниці виміру показників. Після кожної таблиці має бути наведено посилання на джерело отриманої інформації.

Посилання на таблицю, як правило, має бути в тексті (наприклад, табл. 3.3). Але якщо таблиця за розміром більше за 0,5 формату А4, її доцільно перенести до додатків. При оформленні таблиць рекомендується використовувати одиничний інтервал між строками та більш зменшений шрифту - 12 пт.

Усім математичним виразам, рівнянням та формулам, які є у кваліфікаційній магістерській роботі, необхідно надавати пояснення. Якщо вираз, формула чи рівняння запозичені з достовірних наукових джерел, можна обмежитися лише посиланням на першоджерело, а потім лише розкрити сутність складових, що входять до них. Авторські формули мають бути пояснені під час їх обґрунтування. При цьому можуть наводитися не всі проміжні результати, а лише бути обґрунтованими основні етапи виведення рівняння і бути поясненим

кінцевий результат виведення.

Позначення величин мають бути пояснені під час їхньої першої появи у роботі. Слід пояснювати всі позначення, що містять проміжні та заключна формула, особливо якщо заключна формула є одним із результатів проведеного дослідження.

Усі математичні формули та вирази, а також знаки математичних дій у кваліфікаційній роботі мають друкуватись прописними літерами. При включенні у роботу математичних формул слід звертати особливу увагу на чітке написання показників ступеня, індексів та довжину дробової риски тощо.

Усі формули та рівняння у кваліфікаційній роботі мають нумеруватися з позначенням першою цифрою номеру розділу і другою - номеру формули чи рівняння в межах цього розділу. Номер формули чи рівняння розташовується в круглих дужках і записується на правій стороні аркуша посередині останнього рядка формули.

Наприклад:

$$\text{GDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{NE} \quad (2.2) [12, \text{с. } 33]$$

У роботі усі запозичені джерела інформації, зокрема дані які отримали інші автори (першоджерела), повинні мати посилання. Посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення та робляться за допомогою квадратних дужок, у яких вказується порядковий номер джерела у списку використаних джерел, наприклад [3]. Якщо: посилання на джерела у списку підряд з 4 по 9 , тоді [4-9]; здобувач посилається на конкретну сторінку у тексті першоджерела, тоді [3, с. 5]; посилання здійснюється відразу на декілька джерел, вони відокремлюються одне від одного крапкою з комою [3; 7]. У випадку прямого цитування, цитата береться у лапки і обов'язково повинна мати посилання на першоджерело із зазначеним номером сторінки. Цитування повинно бути повним, без якогось скорочення оригінального тексту. Наприклад: на думку Іванова І.І.: «глобалізація викликає безробіття в промислово розвинених країнах, тому що фірми переміщують свої підприємства в місця, де вони можуть найняти дешевших працівників» [2, с. 6]. **Неприпустиме**: робити посторінкові посилання; подавати у тексті розгорнуте посилання на джерело, наприклад [Іванова І.І. Вступ до МЕН: О., 2022. С.100].

Бібліографічний опис оформлюється згідно з Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів заголовків (у цьому випадку джерела іноземною мовою розміщуються

після всіх україномовних джерел латиницею).

Зразок оформлення різних літературних джерел наведено в додатку П. Окремі джерела статистичної інформації – в додатку Р.

Додатки до кваліфікаційної магістерської роботи слід оформляти як продовження тексту, при цьому кожен додаток має починатися з нової сторінки. Кожен додаток має бути з заголовком, якій слід надрукувати над інформацією, наведеною у додатку, рядковими літерами симетрично до матеріалів, які розташовані на сторінці. Праворуч рядка над заголовком у кожному додатку має бути надруковане слово «Додаток» з буквою, якою і позначається цей додаток. Додатки слід позначати послідовно, використовуючи наступні прописні букви української абетки: А, Б, В, Г, Ґ, Д, Е, Є, Ж, З, І, И, Ї, Й, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч і т. д.

У додатках слід застосовувати наскрізну нумерацію сторінок.

4. РЕЦЕНЗУВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Видається Наказ ректора ОНУ, яким затверджуються рецензенти кожної магістерської роботи. В якості рецензентів можуть виступати: викладачі економічних дисциплін інших економічних кафедр ОНУ (крім кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин), економічних кафедр інших закладів вищої освіти, а також фахівці з вищою економічною освітою, які працюють на відповідних економічних посадах підприємств, установ, організацій (незалежно від форми власності).

Рецензія має містити в собі: оцінку ступеня актуальності теми; наявність аналізу здобувачем останніх досліджень і публікацій за темою магістерської роботи; ступінь виявлення здобувачем недостатньо досліджених іншими дослідниками частин теми роботи та чи присвячена кваліфікаційна магістерська робота дослідженню саме цих проблем ("білих плям"); що конкретно вніс здобувач у дослідження даних проблем та якість цього внеску; систематизацію позитивних і негативних сторін кваліфікаційної роботи; ступінь повноти аналізу, якості та обґрунтованості пропозицій автора; чи відповідає кваліфікаційна робота магістра діючим вимогам та чи може вона бути допущеною до захисту в екзаменаційній комісії.

Наприкінці рецензії виставляється загальна оцінка кваліфікаційної роботи магістра, яка рекомендується її рецензентом екзаменаційній комісії (за 100-бальною системою / за системою ECTS / за національною шкалою оцінок). Додаток Т містить форму рецензії.

5. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ

Обов'язковою умовою допуску до захисту кваліфікаційної магістерської роботи є її апробація під час наукової конференції або наукова публікація за темою роботи.

Обов'язковим також є попередній захист кваліфікаційної магістерської роботи. Такий попередній захист є двохетапним.

Перший етап проходить в межах випускової кафедри. Розпорядженням завідувача кафедри створюється комісія викладачів. Здобувач надає комісії роздруковану кваліфікаційну магістерську роботу, коротко доповідає її зміст та докладно відповідає на всі запитання комісії. Комісія вказує на конкретні недоліки у кваліфікаційній роботі та на порядок усунення цих недоліків. За умови усунення даних недоліків, комісія приймає рішення щодо допуску кваліфікаційної магістерської роботи до перевірки на наявність академічного плагіату (у відповідності з вимогами «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова»).

За результатами позитивного рішення комісії щодо допуску кваліфікаційної магістерської роботи до перевірки, студент передає до випускової кафедри дану роботу (в електронному та паперовому варіантах), а також одночасно надає комплект документів для Наукової бібліотеки ОНУ з проханням перевірки своєї магістерської роботи на наявність плагіату (цей комплект документів встановлений за єдиним зразком в ОНУ імені І.І. Мечникова).

На основі отримання від відділу перевірки на плагіат Наукової бібліотеки ОНУ відповідного протоколу з відсотком оригінальності тексту роботи, завідувачем кафедри приймається рішення щодо проведення другого етапу попереднього захисту кваліфікаційної магістерської роботи. Якщо недоліки, що були виявлені у роботі під час перевірки антиплагіатною системою Наукової бібліотеки ОНУ, не були ліквідовані, то робота не допускається до захисту в екзаменаційній комісії. Якщо за результатами повторної перевірки робота оцінюється як неоригінальна, то робота не допускається до захисту в екзаменаційній комісії, а студент підлягає відрахуванню з університету як такий, що не виконав навчальний план.

Другий етап попереднього захисту проходить на розширеному

засіданні кафедри, до якого залучаються не тільки внутрішні фахівці кафедри, а й зовнішні рецензенти кожної магістерської роботи. Кваліфікаційна магістерська робота допускається до другого етапу її попереднього захисту лише у разі наявності позитивного висновку про відсутність неправомірних запозичень у роботі. Розширене засідання кафедри приймає остаточне рішення щодо допуску кваліфікаційної магістерської роботи до захисту.

Готову кваліфікаційну магістерську роботу здобувач підписує й передає на підпис науковому керівнику, після цього зі всіма супровідними документами – на випускову кафедру, на підпис завідувачу. Робота подається в електронному і паперовому вигляді одночасно.

6. ЗАХИСТ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Графік роботи Екзаменаційної комісії (ЕК) затверджується окремим наказом по університету і вивіщується на дошку оголошень. Кожний випускник за 15-20 хвилин до початку захисту приходить на засідання ЕК та подає секретарю ЕК наступні матеріали:

- паперовий варіант випускної кваліфікаційної роботи в жорсткому переплетенні;
- електронний варіант випускної кваліфікаційної роботи у pdf-форматі з типовою назвою файлу: *Filipenko_kvalifik_MEV_11.12.23.pdf*;
- ілюстративні матеріали до наукової доповіді на захист кваліфікаційної роботи - презентації в Microsoft Power Point або роздатковий матеріал;
- письмовий відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- письмову зовнішню рецензію на випускну кваліфікаційну роботу;
- фотокопію опублікованої статті та/або тези конференції з тематики роботи з вихідними даними видання;
- інші документи: протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи, завдання на кваліфікаційну роботу, подання кваліфікаційної роботи голові екзаменаційної комісії, характеристика студента.

До Екзаменаційної комісії можуть подаватися також інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність випускника, наукову та практичну цінність виконаної ним роботи: друквані статті, документи на право інтелектуальної власності, акти про практичне впровадження результатів дипломного проектування, зразки матеріалів, макети, вироби, нові технології, оригінальні математичні моделі та програми тощо.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить у наступному порядку:

– інформація секретаря ЕК про виконання випускником навчального плану;

- доповідь випускника тривалістю 8 хвилин;
- відповіді на питання членів ЕК і присутніх на захисті;
- оголошення відгуку та рецензій;
- відповіді дипломника на зауваження керівника і рецензента.

Доповідь структурно складається з трьох частин:

- **вступ** – 1-2 хвилини (короткий зміст вступу до роботи – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження тощо);
- **інформація про виконану роботу** – 3–4 хвилини (попередньо за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо);
- **повний виклад результатів дослідження**, які є предметом захисту, – 2-3 хвилини (висновки роботи).

Графічний матеріал, за рішенням випускової кафедри, виконується у вигляді слайдової презентації в Microsoft Power Point (10–15 слайдів) або роздаткового матеріалу. На слайдах надається здебільшого графічний, схематичний, табличний матеріал, а також результати моделювання. На нього випускник посилається під час доповіді.

Прилюдний захист випускної кваліфікаційної роботи має характер наукової дискусії і проходить в атмосфері взаємної поваги, високої вимогливості та принциповості, дотримання наукової етики. При цьому випускнику рекомендується в доповіді (як і в тексті роботи) уникати слів «я», «мною». Слід використовувати вирази «нами отримано», «в ході дослідження ми» тощо. Наприкінці доповіді випускник повідомляє про її закінчення словами «Доповідь закінчено, дякую за увагу».

Оцінювання результатів захисту випускних кваліфікаційних робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань за національною шкалою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Випускню кваліфікаційну роботу оцінюють на закритій частині засіданні ЕК.

Максимальна оцінка за захист кваліфікаційної роботи може рівнятися 100 балам. Вона складається з рівноцінних між собою наступних елементів:

- а) оцінки самого тексту роботи, який повинен мати усі атрибутивні складові - продуману структуру, загальні висновки, відповідний бібліографічний апарат (посторінкові посилання та належно оформлений список літератури), бути викладеною грамотною літературною українською мовою, повністю розкривати заявлену у назві тему роботи;

б) оцінки володіння студентом категорійно-понятійним апаратом своєї роботи;

в) оцінки міри володіння студентом усім змістом відповідної кваліфікаційної роботи;

г) оцінки розуміння студентом поставлених йому запитань по кваліфікаційній роботі та аргументованості відповідей студента на поставлені запитання. За кожен із вищезазначених елементів оцінки за захист кваліфікаційної роботи максимально може бути виставлено 25 балів. При цьому дуже високі оцінки (від 21 до 25 балів включно) можуть бути виставлені студенту по кожному із вищезазначених розділів винятково за такі ж дуже добрі чи відмінні фактичні результати, прилюдно продемонстровані студентом під час захисту своєї кваліфікаційної роботи.

Підсумкова оцінка за захист кваліфікаційної роботи складається із суми оцінок за усі чотири вищезазначені елементи захисту кваліфікаційної роботи.

Забороняється корегування підсумкової оцінки за наслідками захисту студентом кваліфікаційної роботи за методом врахування попередніх результатів навчання відповідного студента, виражених в оцінках за раніше складені ним іспити.

Якщо здобувач виявляє незнання чи поверхове знання змісту кваліфікаційної роботи, яку захищає, не розуміє її конкретних положень і категорійно-понятійного апарату, дає їм інші тлумачення, ніж ті, що містяться у роботі, - то цю роботу варто розцінювати як таку, що виконана іншою особою, ніж та, що представляє її на захисті. У цьому випадку студенту, який представляє виконану не ним особисто кваліфікаційну роботу, виставляється оцінка незадовільно без права повторного захисту даної роботи.

Результат захисту оголошується того ж дня після оформлення протоколу засідання ЕК. Рішення про оцінку випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і видачу диплома, приймається ЕК.

Випускник, не допущений до захисту або такий, що отримав незадовільну оцінку під час захисту, відраховується з університету. Випускник має право на апеляцію, яку він подає на ім'я Голови ЕК.

ДОДАТКИ

Додаток А

Тематика кваліфікаційних робіт магістра

1. Трансформація платіжних балансів країн Південної Європи в умовах невизначеності.
2. Трансформація світового ринку праці в сучасних умовах розвитку МЄВ.
3. Особливості нетрадиційної монетарної політика в країнах, що розвиваються.
4. Діджиталізація як фактор сталого економічного розвитку країн.
5. Монетарна політика як ключовий важіль реалізації антикризових заходів в економіці країн.
6. Розвиток економік країн ЄС в умовах війни Росії проти України.
7. Трансформація зовнішньоекономічних позицій Азербайджану та Туреччини в умовах невизначеності.
8. Трансформація зовнішньоекономічних зв'язків країн Південної Америки в умовах невизначеності.
9. Трансформація фінансових ринків країн Європи в умовах глобалізації світового господарства.
10. Трансформація зовнішньоекономічної діяльності КНР у сучасних умовах.
11. Ефективність фінансування інфраструктурних проектів міжнародними організаціями: досвід для України.
12. Трансформація платіжних балансів країн Північної Америки в умовах невизначеності.
13. Вплив потоків капіталу на економічний розвиток Нордичних країн.
14. Трансформація зовнішньоекономічних позицій Угорщини та Чехії в умовах війни Росії проти України.
15. Трансформація зовнішньоекономічних позицій Польщі та Словаччини в умовах війни Росії проти України.
16. Шляхи вдосконалення впровадження фінансових технологій в контексті забезпечення інвестиційної активності.
17. Трансформація зовнішньоекономічних зав'язків країн Південної Європи в умовах європейської інтеграції.
18. Трансформація фондових ринків країн ЄС у сучасних умовах.
19. Трансформація зовнішньоекономічних позицій Румунії та Болгарії в умовах війни Росії проти України.
20. Трансформація міграційних процесів у країнах ЦСЄ у сучасних умовах розвитку МЄВ.

Додаток Б

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**Трансформація зовнішньоекономічних позицій Аргентини та Бразилії в умовах
сучасного економічного розвитку**

Transformation of the Foreign Economic Positions of Argentina and Brazil in the
Conditions of Modern Economic Development

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Антонюк Влада Вадимівна

Керівник – к.е.н., доц. Пічугіна Ю. В. _____

Рецензент – д.е.н., проф. Садченко О.В.

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК №

Протокол засідання кафедри

протокол №__ від __. ____ 2022 р.

№ _ від __. ____ 2022 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

Завідувач кафедри _____ С. О. Якубовський

Голова ЕК _____ Ю. В. Пічугіна

Приклад оформлення подання

Форма № Н-9.03

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Направляється студентка Антонюк Влада Вадимівна до захисту кваліфікаційної роботи за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

на тему: Трансформація зовнішньоекономічних позицій Аргентини та Бразилії в умовах сучасного економічного розвитку

Кваліфікаційна робота та рецензія додаються.

Декан факультету _____ В. В. Глебов

Довідка про успішність

Антонюк В.В. за період навчання в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова з 2021 року до 2022 року повністю виконала навчальний план за спеціальністю "Міжнародні економічні відносини" з таким розподілом оцінок за навчальною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%
шкалою ECTS: А _____%, В _____%, С _____%, D _____%, E _____%.

Секретар інституту, факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Студентка Антонюк Влада Вадимівна при написанні кваліфікаційної роботи проявила себе з позитивної сторони. При виборі теми студентка виявила власну зацікавленість. Складання плану кваліфікаційної роботи, підбір літературних і статистичних джерел для аналізу студентка здійснювала самостійно під

керівництвом наукового керівника. Написання розділів, підрозділів, вступу, висновків роботи здійснювалося студенткою вчасно, у відповідності з календарним планом. При підготовці і написанні кваліфікаційної роботи Антонюк В.В. проявила себе як дисциплінована, старанна, сумлінна, ерудована, ініціативна, творча студентка, яка володіє достатнім рівнем знань, вмінь, навиків у професійній сфері. Кваліфікаційну роботу студентка написала з використанням великої кількості фахових і наукових літературних джерел - як українських, так й закордонних. Треба відзначити достатню глибину аналізу студенткою всіх основних питань обраної теми. Тема кваліфікаційної роботи розкрита повністю та без суттєвих помилок. Структура роботи є досить чіткою, висновки та пропозиції в роботі можна вважати достатньо обґрунтованими.

Недоліком кваліфікаційної роботи є наявність деяких технічних помилок, допущених при оформленні тексту кваліфікаційної роботи.

Характер роботи студентки над дипломним дослідженням і фактичний зміст цього дослідження дозволяють зробити такий загальний висновок: кваліфікаційна робота може бути допущеною до захисту, а студентка Антонюк В.В. заслуговує присудження їй кваліфікації магістра за спеціальністю 292 - міжнародні економічні відносини.

Керівник роботи _____ Ю. О. Пічугіна
(підпис, прізвище та ініціали)

«__» _____ 2022 року.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Студентка

Антонюк В. В.
(прізвище та ініціали)

Допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

_____
(підпис)

С. О. Якубовський
(прізвище та ініціали)

«__» _____ 2022 року.

Приклад оформлення завдання

Ф № Н-9.01

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МЕЧНИКОВА

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра «Світового господарства і міжнародних економічних відносин»
Освітньо-кваліфікаційний рівень - другий (магістерський)
Спеціальність 292 - «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
СГ і МЄВ
проф. Якубовський С.О.

“30” вересня 2021 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Антонюк Владі Вадимівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи Трансформація зовнішньоекономічних позицій Аргентини та Бразилії
в умовах сучасного економічного розвитку

керівник роботи к.е.н., доц. Пічугіна Юлія Валеріївна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

1. Строк подання студентом роботи - 01.11.2022 р.

2. Вихідні данні до роботи

Метою даної роботи є вивчення особливостей формування зовнішньоекономічних позицій країн Південної Америки на прикладі Аргентини та Бразилії.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- провести аналіз теоретичних основ трансформації зовнішньоекономічних позицій Аргентини та Бразилії;
- виявити сучасну динаміку макроекономічних показників Аргентини та Бразилії;

- дослідити структуру та особливості формування платіжних балансів Аргентини та Бразилії;
- охарактеризувати структуру міжнародних інвестиційних позиції та динаміку зовнішніх боргів Аргентини та Бразилії;
- виявити особливості зовнішньоекономічних

4. Перелік графічного матеріалу(із точним зазначенням обов'язкових креслень) - немає

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1.	Пічугіна Ю.В.	23.11.21	
2.	Пічугіна Ю.В.	02.03.22	
3.	Пічугіна Ю.В.	08.06.22	

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір літератури	03.11.2021 р.	виконано
2.	Написання вступу	23.11.2021 р.	виконано
3.	Написання Розділу 1	02.03.2022 р.	виконано
4.	Написання Розділу 2	08.06.2022 р.	виконано
5.	Написання Розділу 3	28.09.2022 р.	виконано
6.	Написання висновків	19.10.2022 р.	виконано
7.	Передзахист № 1	26.10.2022 р.	виконано
8.	Оформлення роботи	09.11.2022 р.	виконано
9.	Рецензування (відгук наукового керівника і зовнішня рецензія)	16.11.2022 р.	виконано
10.	Передзахист № 2	23.11.2022 р.	виконано
11.	Захист	Згідно графіку	

Студент В. В. Антонюк
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи Ю. В. Пічугіна

29 (підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Приклад оформлення змісту роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ.....	5
1.1. Теоретичні основи розвитку інтеграційних процесів у межах Меркосур.....	5
1.2. Методичні підходи до дослідження економічного співробітництва країн, що розвиваються.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИТАЮ З КРАЇНАМИ МЕРКОСУР.....	19
2.1. Передумови формування і розвиток економічного співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур.....	19
2.2. Динаміка географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі Китаю з країнами Меркосур	24
2.3. Тенденції розвитку економічного співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур у сфері міжнародного руху капіталу.....	31
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИТАЮ З КРАЇНАМИ МЕРКОСУР.....	36
3.1 Напрями подальшого розвитку співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур	36
3.2. Можливості застосування досвіду Китаю в розвитку відносин з країнами Меркосур для України.....	41
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	54

Приклад оформлення завдань дослідження

Для досягнення поставленої мети в роботі були поставлені такі завдання:

- дослідити теоретичні аспекти розвитку інтеграційних процесів у межах Меркосур;
- розкрити методичні підходи до дослідження економічного співробітництва країн, що розвиваються;
- проаналізувати передумови формування і розвиток економічного співробітництва між Китаєм і країнами Меркосур;
- провести аналіз динаміки географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі Китаю з країнами Меркосур;
- охарактеризувати тенденції розвитку економічного співробітництва між Китаєм і країнами Меркосур у сфері міжнародного руху капіталу;
- визначити перспективи і напрямки подальшого розвитку співробітництва між Китаєм і країнами Меркосур;
- проаналізувати можливості застосування досвіду Китаю в розвитку відносин з країнами Меркосур для України.

Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів

РОЗДІЛ 2

**АНАЛІЗУ СТАНУ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ КРАЇН ЄВРОПИ У ПЕРІОД КРИЗИ
COVID-19**

2.1 Аналіз економічних показників у країнах Європи

2.2 Стан державних на зовнішніх заборгованостей країн Європи

**2.3 Побудова векторної авторегресії для виявлення проблем подвійного
дефіциту у країн з найбільшим державним боргом**

Приклад оформлення рисунків

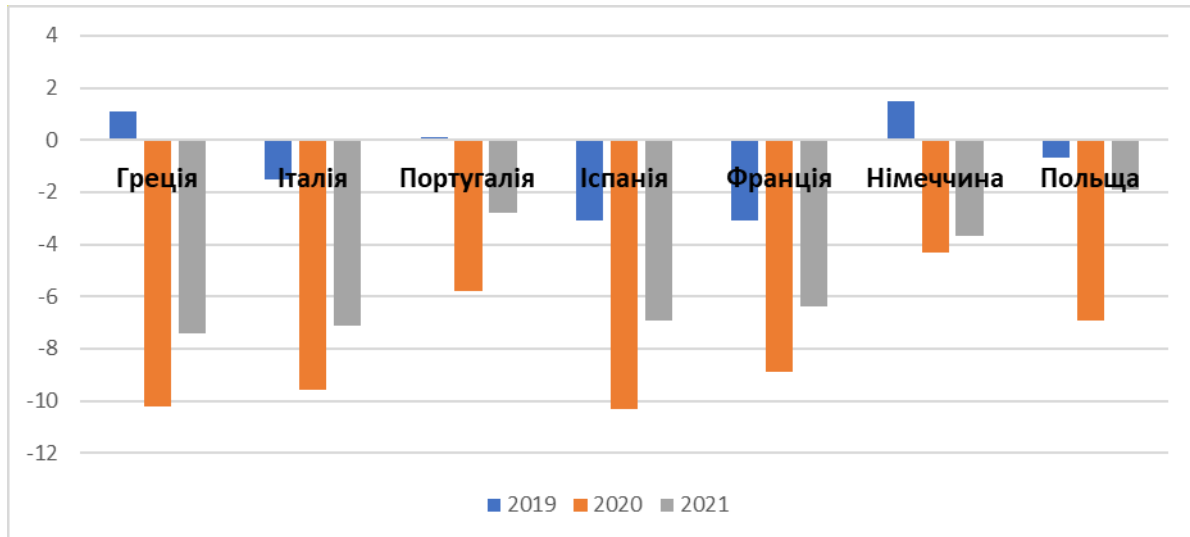

Рис. 2.7 Баланс державного бюджету Європейських країн 2019-2021 (% від ВВП).

Джерело: розраховано автором на основі [31].

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 2.1

Рахунок поточних операцій Фінляндії за 2016-2020 рр., млн дол. США

	2016	2017	2018	2019	2020
Поточний рахунок	-4 841,6	-1 952,5	-5 158,7	-879,4	2 342,3
Експорт товарів	58 351,6	67 198,3	74 302,4	72 690,2	68 271,6
Імпорт товарів	58 302,9	65 509,6	73 970,9	70 111,5	64 735,6
Сальдо торгівлі товарами	48,7	1 688,7	332,7	2 578,7	3 534,8
Експорт послуг	25 429,1	28 879,6	31 707,4	34 393,9	29 506,4
Імпорт послуг	28 536,1	30 443,6	35 473,6	36 552,3	31 816,7
Сальдо торгівлі послугами	-3 106,9	-1 564,0	-3 766,2	-2 159,5	-2 310,3
Торговий баланс	-3 058,3	124,7	-3 434,7	420,3	1 225,6
Баланс первинних доходів	1 031,4	225,1	1 010,5	1 337,1	4 374,2
Баланс вторинних доходів	-2 814,9	-2 301,0	-2 734,6	-2 636,9	-3 257,4

Джерело: складено автором на основі [11].

Зразок оформлення висновків дослідження

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження економічного співробітництва Китаю з країнами Меркосур можна зробити наступні висновки.

1. Досліджено теоретичні аспекти економічної інтеграції країн Меркосур. Зокрема обґрунтовано, що нинішній етап інтеграції ...

2. Серед розглянутих методичних підходів до дослідження економічного співробітництва країн, що розвиваються, можна виділити такі особливості.....

3. В результаті аналізу передумов формування і розвитку економічного співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур обґрунтовано, що.....

4. Проведений аналіз динаміки географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі Китаю з країнами Меркосур довів, що....

5. Пріоритетними тенденціями розвитку економічного співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур у сфері міжнародного руху капіталу є такі: ...

6. Основними напрями подальшого розвитку співробітництва між Китаєм та країнами Меркосур є: .....

7. На основі аналізу можливостей застосування досвіду Китаю в розвитку відносин з країнами Меркосур для України можна виділити такі рекомендації.....

Додаток П

Зразок оформлення списку використаних джерел згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Вид джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Філіпенко А. С. Теорія міжнародної економічної політики : навч. посіб. К. : Академвидав, 2015. 212 с.
Два автори	Пол Самуельсон, Вільям Нордхаус. Economics. 19-е изд. М. : Вільямс, 2016. 1360 с.
Три автори	Парфіненко А. Ю., Сідоров В. І., Любіцева О. О. Туристичне країнознавство : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2015. 551 с.
Чотири автори та більше	Міжнародні економічні відносини: практикум : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / за ред. проф. О. І. Шниркова. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2017. 183 с.
Монографії	Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.
Без автора	Міжнародні економічні відносини : підручник / заред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
Багатотомний документ	Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с.
Матеріали конференцій	Задорожний З.М. Методика аналізу МЕВ. <i>Сучасні тенденції і проблеми розвитку МЕВ</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Одеса : ОНУ, 2020. С. 52–54. Мороз О. М. Загрози та небезпеки в сфері МЕВ. <i>Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки</i> : тези доп. II міжнар. наук.-практ. конф. (24-26 жовт. 2020 р.). Одеса, 2020. С. 6–12.

Електронні ресурси	<p>Shcherban E. Application of internet marketing in activity Enterprises. <i>Social Economics</i>, 2020. Вип. 64. С. 48-54. URL: https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/21149/20186 (дата звернення: 1.01.2021)</p> <p>Офіційний курс гривні щодо іноземних валют на дату 18.07.2023. <i>Національний банк України</i>. URL: https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates (дата звернення: 18.07.2023).</p>
Частина книги, періодичного видання	Пічугіна Ю.В., Максимова Ю.О., Максимов О.С. Оптимізація ланцюгів поставок на підприємстві з використанням сучасних програмних продуктів. <i>Електронний фаховий науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»</i> . 2020. Вип. 40. С. 486-490

Джерела статистичної інформації

Офіційний сайт Державної служби статистики України. Розділ «Статистична інформація»	http://www.ukrstat.gov.ua/
Офіційний сайт Національного банку України	https://bank.gov.ua
Офіційний сайт ЄС. Розділ «Статистична інформація»	https://ec.europa.eu/eurostat/
Офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні	http://www.delukr.cec.eu.int
Офіційний сайт Світового банку	http://www.worldbank.org
Офіційний сайт Світової організації торгівлі	http://www.wto.org
ООН ЮНКТАД, Доповіді про світовий розвиток	http://www.unctad.org
Організація економічного співробітництва та розвитку	http://www.oecd.org
Міжнародний валютний фонд	http://www.imf.org
Інститут міжнародної економіки	http://www.iie.com

**Приклад оформлення зовнішньої рецензії
на кваліфікаційну роботу магістра**

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра 2-го курсу
денної форми навчання спеціальності
«Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему _____

1. Актуальність теми

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи

4. Характеристика ілюстративної частини роботи

5. Використання в кваліфікаційній роботі останніх досліджень,
передових методів і технологій (дослідницька частина)

6. Позитивні сторони роботи

7. Недоліки роботи

8. Практичне значення роботи

9. Загальна оцінка кваліфікаційної роботи

Рецензент:

Печатка установи

Навчальне видання

Кваліфікаційна робота магістра

Електронні методичні рекомендації
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Електронне практичне видання

Укладачі

В авторській редакції

Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.

Обсяг 690 КБ.

**Кафедра світового господарства і міжнародних
економічних відносин**

**Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**